

A magyar nyelv?l magyaroknak 11.

2010 december 12. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Kies hazánkban szokás id?nként kiosztani az utolsó polihisztor címet. Semmi értelme. Nem mintha nem lett volna nagy ember az éppen feldicsért utolsó, de micsoda gazdagság! Nyakunkon a következ?! Kérem, vegyük tudomásul, hogy messze van még az utolsó magyar polihisztor.

A magyar nyelv lassú változásáról

II.

Folytatjuk id?utazásunkat, s az 1400-1500-as évek fordulóján állunk meg. II. Ulászló a király. Egy kolostor ablakából ritmusos beszéd sz?r?dik ki, behallgatózunk (részlet a 4000 soros Szent Katalin legendából): „Hogyha volnál fényes angyal / És feltámadnál, mint a hajnal / téged mégsem hinnélek.” Nyelvi változás még mindig: semmi.

Hátrálunk tovább. Amikor 1370-ben, Nagy Lajos királyunk idejében kiszállunk az id?gépbe, csata kezd?dik éppen, s egy katona káromkodása harsan föl: „Vesztteg, kurvan?fia szaros német, ittátok vérünket, ma isszuk ti vértetek.” 1370-ben vagyunk! Olvasási gyakorlatként íme ugyanez korabeli ábécével: „Weztteg kwrwanewfya zaros nemeth, iwttatok werenkewht, ma yzzywk thy wertheketh.” E káromkodás a Dubnici Krónikában (1485) maradt fenn, de tudjuk, hogy egy 1370-as kelt? szövegb?l másolták át. Tovább hátrálunk, s **1310**-ben, Károly Róbert uralkodása alatt üsmét megállunk, mert észre veszünk egy ferences szerzetest, aki beszédre készülvén épp f?bb témáit szedi pontokba. Papírára lesünk (Gyulafehérvári sorok, részlet):

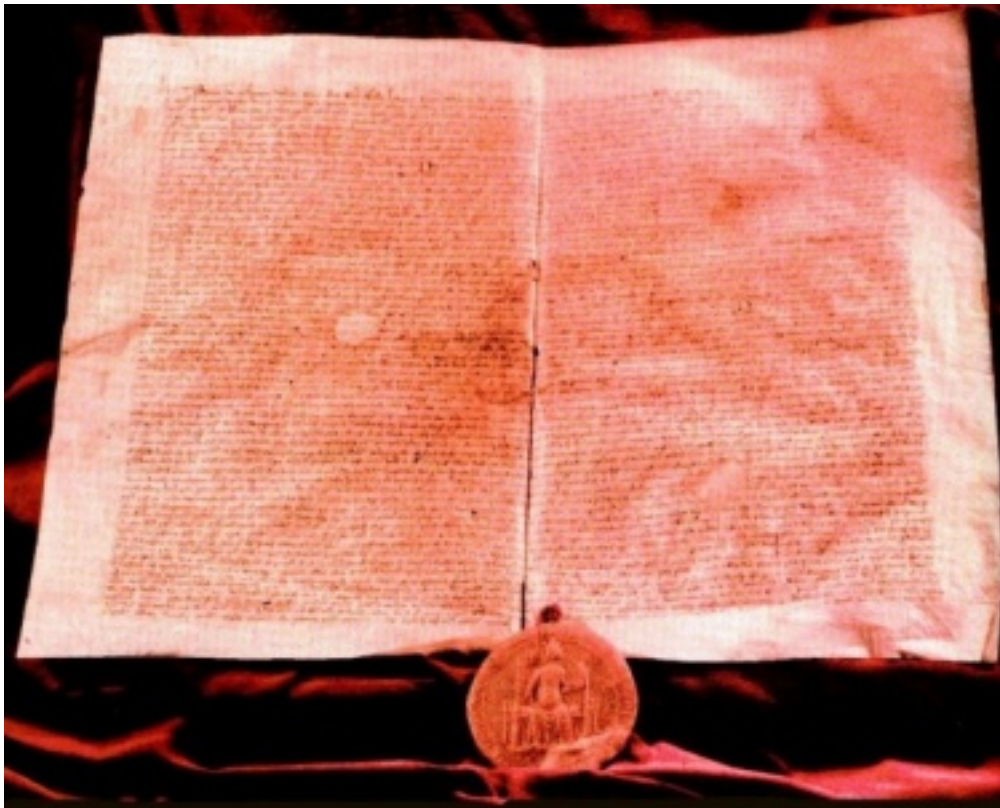
„Háborúságban valóknak kegyessége,
él?knek öröksége,
kórságban valóknak egéssége,
szükségben valóknak b?sége,
éhez?nek elégsége. /.../”

A meglep?dötteknek mondom: ez az 1310-b?l származó szöveg sem valamiféle fordítás, így áll a papíron. Bizony, Károly Róberthez még ilyen kifogástalan mai nyelven szóltak jó magyarjai. Ezt meger?síti az is, hogy csaknem ugyanekkor (10 évvel el?bb) találkoztunk egy másik egyházatyával is, aki ezt az érvelését mutatta büszkén (Köningsbergi töredék, 1300, részlet):

„Tugyuk, látjuk ?t sz?z leánynak,
ki ölében tart csodáltos fiat,
fűröszt, mosja, eteti, emleti,*
úgy hogy anya szülöttét;
de ki légyen néki atyja,
azot nem tudhatjuk.
Ez az Isten, mint ?t ismerjük,
kit szepl? nem illethet;
mert ha Isten ? nem volna,
? benne b?nöt lelhetnénk.” (**Emleti: szoptatja. Gyönyör? szó.*)

Megyünk tovább visszafelé. 1200-1300 között, IV. Béla, a tatárjárás és az **Aranybulla (1222)** korában ismét megállítjuk id?gépünket. Ugyanis meglátunk egy ékszerészt, aki egy szerelmes asszonyka megrendelésére ezt a szöveget vési épp székely bet?kkel a gy?r? bels? oldalára: „Édes nemes jó kis uram Gyóni Rüasz.” E gy?r?t Hódmez?vásárhely mellett, a Kenyereér d?l?ben találták kútásás közben.

Tovább hátrálunk, s közben elgondolkodunk azon, hogy egy-egy nyelvemlék kevés szót tartalmaz, ám mi b? szószedetre is kíváncsiak lennénk. Eszünkbe jut, hogy a birtokösszeírások, adás-vételek, az adózók lajstromai stb., biztosan sok szót, nevet ?riznek. Ez utóbbiak tán a legfontosabbak, ugyanis akkoron közszóval nevezték meg a jobbágyokat. Ma ragadvány névnek mondjuk, de egykor ez volt a nem nemesek neve.

II. András király idején (1205-1270) a Várad Regestrumot böngésszük át, melyet **1208-1235** között vezettek. Benne 30 vármegye, 600 község és 2500 ügyfél neve található. Néhány példa a lejegyzett nevekre: Árva, Csókadó, Derága, Farkas, Hadnagy, Kakas, Látomás, Legény, Maradok, Mátka, Mika, Munka, Szekér, Szép, Szeret?, Szombat, Tikura, Várnagy stb.

1203-ban, Arad megyében is találunk sok szót oklevélben, az Ér, Sáros, Hölgyes, Fok, Hódos, Kengyel és Körös nevű vizek melletti falvakból, mint például: Bános, Beke, Békés, Boka, Egyebes, Éles, Erd?s, Fancsal, Farkas, Halálos, Látomás, Legény, Les?, Madaras, Magos, Majd, Marosi, Mondó, Negyed, Némely, Nemfi, Rágod, Ravaszdi, Rigó, Seres, Sós, Szemz?, Szónok, Szopós, Tagadó, Tet?s, Tompa, Unoka, Váró, Vasad, Viadal stb., stb. (E nevek többsége ma is él, csak idővel keresztnév is került utána.)

Belenézünk a Dömösi prépostság adománylevelébe is (1138/1329). Ez 100 földrajzi nevet és közel 1400 személynevet tartalmaz. Néhány név innen is: Apa, Béla, Bene, Bese, Bízó, Bulcsu, Csaldi, Dics?, Ernei, Farkas, Fattyúdi, Fekete, Fogdi, Fogó, Horvát, Kisapa, Korpás, Magló, Maró, Nemh?, Ölyves, ?s, Ravaszdi, Rece, Süll?, Szabadi, Szegedi, Szabolcsi, Szekcs?, ?zdi stb.

Kérem szépen! Tudomásul kell venni, hogy csak ebben a fenti három, úgy 800 éves oklevélben is már legalább 4500 köznapi, ma is friss magyar szót találtunk. 4500 szó pedig már egy kisebb szótár! De ebből 7-8000 szó is biztos összejön, tán még több is. Hiszen pl. ha a szavak részeit is nézzük: Halálos – hal, halál, halálos, avagy Egyebes – egy, egyéb, egyebes; máris hat szót kaptunk kettőből. Méghogy nincsenek adatok a régi korok magyar szókincséről! Egy szótár!

Utazunk tovább, egészen 1055-ig, mikor I. András a király. Megállunk a Balatonnál feredőzni. Tihanyban büszkén mutatják az új apátság alapító levelét. Latin szöveg?, de szórványosan vannak benne magyar szavak is: Balaton, Tihany, Aszóf?, füzes aszó, Szakadat, Kert hel, sziget, fa, nagy, t?, nyír, árok, szeg, leány, fehér, fekete homok, fényes homok, Bagát mez?, Petre szénája, bálvány, vásár, Ó út stb. Érdekes, hogy néhány olyan u végű?és? szó is akad, melyek egy másik, talán keletről, netán délkeletről hosszú idő után visszajött magyar nyelvből származnak. Mint pl.: Fehérváru, utu, szádu (száj), liku (luk), harmu. A szavak többsége azonban nem u végű?, nem homoku, bálványu stb., hanem homok, bálvány, ahogyan ma is. Az alapító levélre még visszatérek.

Csupán 9 évet hátrálunk, s 1046-ban, lényegében 1000 évvel ezel?tt ismét kilépünk az id?gépb?l. Épp most verték le a Vata lázadást. Magyarul írt miseszöveget, valójában szertartásrendet látunk meg egy aztalon. E szöveg Vatát gyalázza. Err?l az írásemlékünk?l nem esik szó, mintha nem is lenne, mert ez a mondat is szerepel benne: „Ne imágygyuk pártus ?sel?k szent jeleseit”. Egy másik részlet (ne feledjük, már 1000 évvel ezel?tt járunk): „Ó Jézus és szent Mária hív?k, szent jeles harcosok! /.../ Térdállván mártírok és Gölér [Gellér] úr énekével: Aleluja, és hímes pártások, sz?zek: Aleluja. /.../” E szövegben találni kissé „népies” íz? fogalmazásmódot is: „Megvakítvák, nyelven csonkítvák, ódalba vágák népet, és vétlen szegényt pogány eb veszt.” Ma, 1000 év múltán, így mondanánk: "a népet", "a vétlen szegényt".

Írott hitese nyelvemlékeink sora itt véget ér. Amit bemutattam pusztá tények, minderr?l vitázni értelmetlen, vaskalapos ostobaság.

Varga Csaba

DR. DRÁBIK JÁNOS

100 ÉVVEL TRIANON UTÁN

DVD

A trianoni gyaláatról tabumentesen

„Egy film amelyet minden magyarnak látma kell”

Ajánló

